

– демократія в процесі отримання знань, коли студент по суті рівноправний з іншими студентами і викладачем в процесі обговорення проблеми.

4. Даний метод забезпечує розвиток системи цінностей студента, навиків роботи у групі, колегіальності, професійних позицій, життєвих установок та своєрідного професійного світосприйняття.

5. Метод може бути використаний для об'єктивної оцінки теоретичних знань, практичних навиків та клінічного мислення студента.

Список використаних джерел:

1. Скринник З.Е. Психологія і педагогіка. Проведення індивідуального заняття за методом аналізу конкретних навчальних ситуацій (case study) : навч.-метод. посіб. / З. Е. Скринник. – Львів : ЛІБС УБС НБУ, 2012. – 145 с.

2. Сурмін Ю.П. Метод аналізу ситуацій (Case study) та його навчальні можливості. Глобалізація і Болонський процес: проблеми і технології: Кол. моногр. – К.: МАУП, 2005.

3. Філоненко М.М. Психолого-педагогічна готовність викладача ВМНЗ в інноваційних умовах освіти / М. М. Філоненко // Гуманітарний вісник. – Дод. 1 до вип. 27, т. II (35): Тематичний випуск "Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору". – К. : Гнозис, 2012. – С. 333–339.

УДК 378.147.88:510.

І.В. Михайленко, Харків, Україна / I.V.Mykhailenko, Kharkiv, Ukraine

В.О. Нестеренко, Харків, Україна / V.O.Nesterenko, Kharkiv, Ukraine
irinaamih@gmail.com, vladimir.sappa@gmail.com

**РОЛЬ І МІСЦЕ НАСТУПНОСТІ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ
У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ**

Анотація. Стаття присвячена проблемі наступності навчання математики у вищому навчальному закладі технічного профілю. В статті проаналізовано ряд досліджень, які присвячено вивченню наступності між різними ступенями безперервної освіти. З'ясовано, що задля забезпечення наступності у навчанні математики студентів вищої школи доцільно протягом усього курсу навчання дотримуватися єдиної стратегії навчання, узгодженості у використанні методів, прийомів, форм і засобів навчання на міжпредметному рівні. Саме така організація навчально-виховного процесу забезпечує чітке формулювання і досягнення цілей навчання кожного ступеня при взаємодії між ними. Розглянуто різноманітні підходи до трактування поняття «наступність навчання». Розкрито сутність наступності та визначено роль і місце наступності навчання математики у підготовці майбутніх фахівців технічного профілю.

Ключові слова: наступність у навчанні, навчання математики, фахівці технічного профілю, вищий навчальний заклад, математична підготовка, математична компетентність.

Abstract. The article is devoted to the problem of continuity of mathematics training in a higher educational institution of a technical profile. The article analyzes a series of studies that are devoted to the study of continuity between different levels of continuous education. It was found out that in order to ensure continuity in the study of mathematics students of higher education it is expedient throughout the course of study to pursue a unified strategy of training, coherence in the use of methods, methods, forms and means of training at the interdisciplinary level. It is this organization of the educational process that ensures a clear formulation and achievement of the goals of teaching each degree in the interaction between them. Various approaches to the interpretation of the concept of "follow education" are considered. The essence of continuity is disclosed and the role and place of continuity of mathematics training in the training of future technical specialists are determined.

Key words: continuity in study, mathematics training, specialists in technical profile, higher educational institution, mathematical preparation, mathematical competence.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розбудови національної системи освіти, в основу якої закладено гуманістичний підхід до організації педагогічного процесу, однією з актуальних є проблема забезпечення наступності в навчанні. У законі України «Про освіту» зазначено, що саме наступність є однією з обов'язкових умов для здійснення неперервності процесу здобуття знань, яка певною мірою має забезпечити єдність, взаємозв'язок та узгодженість мети, змісту, методів, форм навчання й виховання з урахуванням вікових особливостей дітей на суміжних ступенях освіти.

Сучасний стрімкий розвиток суспільства, оновлення системи вищої освіти обумовлює нові вимоги до випускника вищих навчальних закладів. Переорієнтація системи освіти здійснюється у напрямку розвитку у студентів умінь самостійного набуття знань, підготовки молоді до практичної діяльності, посилення професійної спрямованості навчання. Проблема наступності в даному контексті набуває нової значимості.

Аналіз актуальних досліджень. Визначення поняття «наступність у навчанні» вперше теоретично обґрунтували такі вчені, як М. Махмутов, В. Сластьонін та ін. Згодом воно стало предметом досліджень у вітчизняній і зарубіжній педагогіці. Важливі аспекти проблеми наступності відображені в дослідженнях Л. Артемової, А. Богуш, З. Борисової, О. Кононко, Н. Кудикіної, З. Плохій, О. Проскури, О. Савченко та інших. Більшість сучасних дослідників розглядають наступність як дидактичний принцип (С. Годник, Ю. Кустов, М. Махмутов, З. Михайлов та інші). Ряд досліджень пов'язаних із вивченням наступності між різними ланками загальної освіти (П. Олейник, Е. Павлютенков, В. Плахотник, І. Самойленко та інші). Ґрунтовні результати дослідження проблеми реалізації наступності знаходимо в працях Ю. Бабанського, В. Башаріна, В. Безпалька, А. Беляєвої, П. Воловика, Б. Гершунського, С. Годніка, С. Гончаренка, Р. Гуревича, А. Киверялга, О. Коломок, Ю. Кустова, А. Литвина, М. Махмутова, В. Сидоренка, Д. Тхоржевського, Д. Ягфарова та ін.

Мета статті – розкриття сутності поняття «наступність» та з'ясування ролі і місця наступності навчання математики у підготовці майбутніх фахівців технічного профілю.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукових джерел з даного питання дозволив встановити, що для реалізації принципу наступності в навчанні математики важливим є: установлення зв'язків між попереднім і новим вивченим навчальним матеріалом; взаємодія попередніх і нових знань з метою побудови у студентів системних і глибоких знань з математичних дисциплін; послідовність і системність викладення навчального матеріалу, а також зв'язок та узгодженість ступенів та етапів навчально-виховного процесу; єдність вимог до організації навчального процесу та до контролю рівня навчальних досягнень студентів; використання внутрішньо предметних та міжпредметних зв'язків при вивченні навчальних дисциплін математичного циклу.

Задля забезпечення наступності у навчанні математики студентів вищої школи доцільно протягом усього курсу навчання дотримуватися єдиної стратегії навчання, узгодженості у використанні методів, прийомів, форм і засобів навчання на міжпредметному рівні. Саме така організація навчально-виховного процесу забезпечує чітке формулювання і досягнення цілей навчання кожного ступеня (цикл підготовки) при взаємодії між ними. Виявлено, що високий освітньо-кваліфікаційний рівень фахівців може забезпечуватися за умов науково обґрунтованого відбору й періодичного коригування змісту навчання з технологією поетапного відбору навчального матеріалу, з наступною апробацією і систематичним коригуванням унаслідок соціально-економічних змін. Для наступності змісту навчання важливим є дидактичне впорядкування системи наукових знань у навчально-програмній документації, навчально-методичних посібниках з навчальних дисциплін, з урахуванням міжнаукових зв'язків у теорії й педагогічній практиці.

Розглянемо деякі підходи щодо трактування поняття «наступність навчання». Так, наприклад, в українському педагогічному словнику принцип наступності в навчанні трактується як «послідовність і системність у розміщенні навчального матеріалу, зв'язок і узгодженість ступенів і етапів навчально-виховного процесу» [1, с.226]. Наступність має бути врахована при переході від одного етапу навчання до наступного (тобто відбуватися системно), від одного року навчання до наступного. Забезпечення наступності в освіті відбувається комплексно, враховуючи методично обґрунтовані рекомендації до формування робочих навчальних програм та навчальних матеріалів (підручники, посібники, методичні рекомендації, робочі зошити, програмне забезпечення, тести тощо), дотриманням послідовності руху від простого до складнішого в навчанні та організації самостійної роботи студентів і взагалі всією системою методичних засобів.

Наступність можна розуміти як загальнодидактичну закономірність, яка виявляється в єдності навчально-виховного процесу. Згідно дослідженню [2], наступність у навчанні – це не тільки додержання логіки навчального процесу, а таке використання знань, умінь і навичок студентів, за якого створюються нові міжпредметні зв'язки та відбуваються якісні зміни в розвитку професійної підготовки студентів.

Як зазначає Ю. Львов, наступність – це: зв'язок попереднього матеріалу з наступним, взаємодія попередніх і нових знань; поступове розширення і поглиблення знань, умінь і навичок, їх повторення на більш високому рівні; врахування якісних змін, які відбуваються в особистості вихованця, зростання рівня його розумового розвитку й наявних знань, умінь і навичок; забезпечення внутрішньо-предметних зв'язків; встановлення зв'язків між окремими етапами навчання [6].

У науково-педагогічній літературі наступність характеризується як універсальна педагогічна категорія, яка забезпечує взаємоузгодженість і взаємозв'язок етапів педагогічної діяльності, що визначає неперервність системи освіти [3].

На думку А. Литвина [4], принцип наступності є важливим принципом у системі ступеневої професійної підготовки майбутніх фахівців. Наступність передбачає поетапне формування знань, умінь та навичок в процесі вивчення певної дисципліни.

Проаналізувавши різноманітні бачення науковців стосовно сутності поняття «наступність у навчанні», ми згодні з думкою О. Штонда [9], що сутність наступності полягає в тому, що вона передбачає зв'язок минулого, теперішнього й майбутнього, поєднання нових форм організації і способів діяльності зі старими, заміну їх досконалішими, пошук нових методів. Як педагогічний принцип, наступність визначає тісний зв'язок деяких компонентів, змісту, форм, методів навчання на різних його етапах і дає змогу осмислити вивчений матеріал на більш високому рівні, закріпити здобуті знання новими, розкрити нові зв'язки, завдяки чому збільшується якість засвоєння знань, умінь і навичок.

Розглянемо, яка ж роль і місце наступності у процесі професійної підготовки майбутнього фахівця технічного профілю.

Зазвичай, наступність викладачами і студентами розглядається переважно в інформаційному і репродуктивному аспектах. Оскільки, вся система освіти спрямована на розвиток особистості, то досягти цього можна дотримуючись діяльнісного і продуктивного компонентів принципу наступності, які, зазвичай, на практиці залишаються поза увагою викладачів [8]. Ці протиріччя можна усунути, якщо наступність розуміти як системність і доступність на основі логіки побудови змісту освіти і формування раціональних прийомів пізнання.

Розкриємо наше бачення ролі і місця наступності навчання з точки зору зв'язку між елементами навчання математики. Для ефективного формування математичної компетентності майбутніх фахівців, значення наступності полягає у: методично виваженішому підході до розробки навчальної та робочої програм з математики; правильно розставленим акцентам у роботі з навчальним матеріалом, який необхідно засвоїти студентам – майбутнім інженерам; переосмисленні того, що є ціллю та завданням навчання математики для майбутніх фахівців технічного профілю: чи метою є накопичення формул та розгляд різної складності значної кількості прикладів, чи, перш за все, забезпечення умов для розвитку інженерного мислення та здатності до самонавчання, здатності адаптуватись до швидкозмінних умов сучасності; створенні навчального середовища, яке сприятиме самореалізації та самоствердженню особистості, формуванню системності знань, становленню стійких пізнавальних інтересів тощо [5].

Отже, в процесі формування математичної компетентності майбутніх інженерів маємо дбати про: наступність змісту навчання; наступність методів і форм організації пізнавальної діяльності; наступність технологій навчання; наступність попереднього і поточного, підсумкового контролю тощо.

Таким чином, констатуємо протиріччя між необхідністю забезпечення наступності в процесі формування математичної компетентності майбутніх інженерів та недостатністю відповідних ефективних методик.

Зміст математичної освіти у вищих навчальних закладах призначений дати глибоке теоретичне обґрунтування фундаментальним поняттям шкільного курсу математики, систематизувати, поглибити ті знання, які завершують основні змістові лінії цього курсу. Послідовний зв'язок між шкільним та вузівським ступенями навчання математики можна здійснити за допомогою створення єдиної програми неперервної математичної освіти за модульним принципом, за яким до базисної програми (інваріантна частина) додаються модулі (варіативна компонента) відповідно до різних типів середніх і вищих навчальних закладів. Такий підхід дозволить забезпечити наступність змісту навчання, що передбачає певну послідовність у виборі та викладанні матеріалу, єдиність означень, формулювань теорем, символіки, позначень, узгодженості методологічних питань математичної науки на різних ступенях навчання. Крім того, така програма дасть можливість пов'язати в один комплекс всі питання математичної освіти, необхідні при вивченні інших курсів навчальних планів школи і вузу. Наступність змісту навчання математики в межах створеної програми можна реалізувати використанням доцільного поєднання розгляду програмних питань з ранньою пропедевтикою матеріалу наступної ступені навчання шляхом неформалізованих пояснень, прикладів, геометричних ілюстрацій тощо, на основі чого створюється можливість у подальшому користуватись аналогією, індукцією, припущеннями. Це одночасно стає стимулом для поповнення знань, що з необхідністю веде до саморозвитку інтелекту особистості.

Правильне визначення змісту навчання математики на основі принципу наступності, що забезпечить оптимальні можливості для досягнення цілей математичної освіти, є, безумовно, однією з головних проблем перебудови методичної системи навчання на сучасному етапі розвитку середньої та вищої школи.

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що наступність у навчанні математики майбутніх інженерів дає можливість не лише врахувати рівень математичної підготовки студента, з яким він прийшов зі школи, але й забезпечити засвоєння математичного змісту відповідно до сучасних вимог розвитку просторової уяви та когнітивних функцій особистості інженера. Успішне безперервне оволодіння студентами дисциплін природничо-математичного циклу, забезпечує реалізацію принципу наступності та формування інтегративної предметної математичної компетентності майбутнього фахівця технічного профілю.

Для забезпечення наступності в навчанні математики необхідно наявність продуманої та чітко спланованої, змістовної та методично забезпеченої системи навчання математики, спрямованої на розвиток просторового, конструктивного і логічного мислення студентів.

В подальших дослідженнях плануємо розглянути наступність навчання математики на конкретних прикладах, таких як використання наступності при підготовці майбутнього інженера.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
2. Ігнатенко І. Ю. Наступність у навчально-виховній роботі IV-V класів школи-інтернату : дис. ... канд. пед. наук. – Кам'янець-Подільський, 1963. – 285 с.
3. Кокор М. М. Принцип наступності у процесі формування професійних компетенцій майбутніх викладачів іноземних мов за професійним спрямуванням / М. М. Кокор // Нова педагогічна думка. – 2013. – № 1.1. – С. 214.
4. Литвин А. В. Удосконалення методики навчання спеціальних предметів у ступеневій професійній підготовці фахівців / А. В. Литвин, С. А. Мамрич // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eprmts.zu.edu.ua/546/1/03lavppfpdf> – Назва з екрану.
5. Лосева Н. М. Розвиток ідеї самореалізації особистості / Н. М. Лосева // Рідна школа – №5 – 2004. – С.71-74.
6. Львов Ю. В. Преемственность педагогического руководства трудом учащихся : автореф. дис. ... канд. пед. наук. – Л., 1989. – 33 с.
7. Сманцер А. П. Педагогічні основи наступності у навчанні школярів і студентів: теорія і практика / А. П. Сманцер. – Мінськ : ІПК освіти, 1995.
8. Талызина Н. Ф. Управление процессом усвоения знаний: (психологические основы) – 2-е изд., доп., испр. / Н. Ф. Талызина – М. : Изд-во МГУ, 1984. – 344 с.
9. Штонда О. Г. Визначення поняття "наступність" у психолого-педагогічній літературі. – [Електронний ресурс] / О. Г. Штонда – Режим доступу: <http://www.uk.x-pdf.ru/5pedagogika/2324722-1-udk-378147-5-shtonda-viznachennya-ponyattya-nastupnist-psiologo-pedagogichny-literaturi-statti-rozglyanuto-ob-ru.php>.

УДК 378.015.31: 61

В.В. Мікаелян, м. Вінниця, Україна / V. Mikaelian, Vinnytsia, Ukraine
ostrovv1@gmail.com

**ФОРМУВАННЯ ДИСКУРСИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА**

Анотація. В статті висвітлено різні підходи до розуміння понять «дискурс», «дискурсивна компетентність», «медичний дискурс» з погляду лінгвістики та педагогіки. Запропоновано методи дослідження медичного дискурсу. Розглядається принцип інтегрування завдань формування іншомовної дискурсивної компетентності в процес вивчення фахових дисциплін. Охарактеризовано значення підбору дієвих лінгвістичних та екстралінгвістичних тактик і методів для досягнення оптимальних результатів професійної підготовки до взаємодії з пацієнтами та колегами. Виявлено комунікативні та прагматичні особливості дискурсивної компетентності майбутніх лікарів, характерні стратегії мовних засобів.

Ключові слова: дискурсивна компетентність, соціальна взаємодія, мовленнєва поведінка, модель комунікації «медик-пацієнт», медичний дискурс, мотиваційно-ціннісний компонент, професійне спілкування, міждисциплінарний характер.

Abstract. The article highlights different approaches to the understanding of the concept of discourse, discourse competence, medical discourse from the point of view of linguistics and pedagogy. Methods of research of medical discourse are offered. The principle of integrating the tasks of forming foreign language discourse competence in the process of studying professional disciplines is considered. The importance of selecting effective linguistic and extra-linguistic tactics and methods for achieving optimal results of professional training for interaction with patients and colleagues is described. Communicative and pragmatic features of discourse competence of future physicians, distinctive strategies of language means are revealed.

Key words: discourse competence, social interaction, linguistic behavior, communication model "doctor-patient", medical discourse, motivational and value component, professional communication, interdisciplinary character.

Постановка проблеми. Розвиток медичної науки ставить перед студентами медичного університету вимоги, що спрямовують їх на набуття професійно цінних знань, умінь, становлення важливих особистісних якостей, які забезпечать готовність студентів інтерпретувати результати діагностики; здійснювати системний